

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять з навчальної дисципліни
«ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ, ПАТЕНТОЗНАВСТВО ТА
АВТОРСЬКЕ ПРАВО»
для студентів денної форми навчання
рівень вищої освіти - магістр**

спеціальності 101 «Екологія»

Затверджено
на засіданні групи
забезпечення спеціальності 101
протокол № 4 від 22.12 2023 р.

Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ, ПАТЕНТОЗНАВСТВО ТА АВТОРСЬКЕ ПРАВО» для студентів денної та заочної форми навчання за спеціальністю 101 «Екологія», рівень вищої освіти магістр / Немцова ОА. Одеса: ОДекУ, 2023. 16 с.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ПЕРЕДМОВА	4
Семінар 1. Тема «Виникнення, становлення і розвиток інтелектуальної власності»	7
Семінар 2. Тема «Міжнародні конвенції про інтелектуальну власність. Паризька конвенція про промислову власність. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів».....	8
Семінар 3. Тема «Авторське право на збірники та інші складові твори, похідні твори. Колективні твори, аудіовізуальні твори. Об'єкти, на які авторське право не поширюється. Авторське право на твір, створений за договором найму. Основні види творів науки, літератури і мистецтва, що охороняються авторським правом»	9
Семінар 4. Тема «Юридичні особи як суб'єкти авторського права. Роботодавець як суб'єкт авторського права. Співавторство. Види співавторства. Право власності на матеріальний носій і авторське право»	10
Семінар 5. Тема «Порушення авторського права і суміжних прав. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав. Способи цивільно-правового захисту авторського і суміжних прав. Відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав»	11
Семінар 6. Тема «Право на подання заявки. Заявка та її склад. Національний і конвенційний пріоритет. Розгляд заявки. Формальна експертиза заявки і експертиза заявки по суті. Рішення по результатам розгляду заявки. Реєстрація і видача патенту»	12
Семінар 7. Тема «Авторські договори, поняття і види. Типові авторські договори. Примірні авторські договори. Ліцензійні договори на використання наукових, літературних і художніх творів».....	13
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	14

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» належить до переліку обов'язкових компонент освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 101 «Екологія». Крім магістрантів спеціальності 101 «Екологія» ці Методичні вказівки також можуть використовувати магістранти інших спеціальностей, які вивчають цю дисципліну.

Метою вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» є формування у студентів необхідних знань у сфері питань, пов'язаних з набуттям фізичними та юридичними особами майнових та немайнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Головними завданнями цієї дисципліни є ознайомлення студентів з основними характеристиками об'єктів, які відносяться до інтелектуальної власності; навчити студентів користуватися нормативно-правовими актами, які регулюють питання у сфері інтелектуальної власності; розкрити студентам роль інтелектуальної власності в економічному і культурному розвитку нашого суспільства; навчити студентів реалізовувати свої права в процесі набуття, реалізації та захисту прав інтелектуальної власності.

Також дисципліна передбачає формування навичок використання нормативно-правових джерел, набуття досвіду задля роботи за майбутньою професією.

Неможливо сформувати необхідну сукупність знань майбутніх фахівців без вивчення правового регулювання відносин інтелектуальної власності, патентознавства й авторського права та вміння застосовувати набуті теоретичні знання у вирішенні практичних правових питань.

Мета вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» - формування у студентів неюридичних спеціальностей фахових знань щодо загальних положень права інтелектуальної власності, її інститутів, понять та видів, об'єктів і суб'єктів, підстав виникнення, умов і порядку використання її результатів, порядку та способів захисту порушених прав.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» у майбутнього фахівця повинна бути сформована сукупність знань, умінь і компетенцій, які дозволять йому фахово розбиратися у питаннях, пов'язаних з інтелектуальною власністю.

Після вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» студенти отримають базові знання щодо застосування норм права в практичній діяльності; користування нормативно-правовими актами; можливістю вирішувати конфліктні та спірні ситуації; давати належну правову

кваліфікацію відноsinам, пов'язаним з інтелектуальною власністю, патентознавством та авторським правом.

Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» є набуття студентами наступних вмінь - знати законодавство, яке регулює відносини з приводу інтелектуальної власності, патентознавства та авторського права; володіти вмінням подати заявку на патент на об'єкт інтелектуальної власності; вміти захистити права автора об'єкту інтелектуальної власності, використовуючи теоретичні знання на практиці.

Метою проведення практичних занять є поглиблення та закріплення теоретичних знань, одержаних студентами на лекційних заняттях та під час самостійної роботи, прищеплення їм практичних навичок застосування теорії до розв'язування та аналізу конкретних ситуативних завдань.

Методичні вказівки до проведення практичних занять охоплюють усі основні теми з курсу «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право». До кожної теми практичних занять надається докладний план, завдання для аудиторної та самостійної робіт студентів.

Під час практичних занять студенти повинні висловлювати власну обґрунтовану думку щодо сучасних проблем та розвитку інституту інтелектуальної власності в Україні. Студентам необхідно користуватися конкретними прикладами, взятими з різних інформаційних джерел. Особливо заохочується використання практичного досвіду роботи студентів (за наявності). Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою.

Підсумковим контролем з дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» є залік.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність, патентознавство та авторське право» студент повинен знати:

- поняття інтелектуальної власності та її види;
- зміст права інтелектуальної власності;
- авторське право і суміжні права;
- особисті майнові та немайнові права автора;
- виникнення і здійснення авторського права, його об'єкти;
- виконавці, виробники фонограм, організації мовлення як суб'єкти суміжних прав;
- забезпечення колективного управління майновими правами авторів;
- право промислової власності;
- винахід, корисна модель, промисловий зразок – як об'єкти цивільних прав;
- суб'єкти права промислової власності - винахідники, автори промислових зразків, їх правонаступники і спадкоємці, роботодавці;

- майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку;
- поняття та види договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності;
- міжнародні конвенції про інтелектуальну власність.

Результатом вивчення дисципліни є набуття спеціальних професійних компетенцій з публічного права, серед яких:

- використовувати у практичній діяльності основні засади права інтелектуальної власності України;
- вільно орієнтуватися в юридичній літературі (довідниках, законах, коментарях, кодексах) з метою застосування законодавства в практичній роботі;
- відстоювати основні права та обов'язки людини та громадянина.

При оцінюванні практичної роботи враховуються: якість самостійної роботи з підготовки до семінарських занять, перегляд спеціальної літератури, виконання завдань у встановленому обсязі та відповідно до заданих строків.

Критерії оцінки знань, вмінь і навичок студентів наведені у силлабусі навчальної дисципліни.

Семінар 1. Тема «Виникнення, становлення і розвиток інтелектуальної власності»

План заняття

1. Поняття інтелектуальної власності.
2. Захист об'єктів інтелектуальної власності на початку розвитку.
3. Розвиток інтелектуальної власності у світі.
4. Розвиток інтелектуальної власності в Україні.
5. Головні, прийняті у 19 столітті, міжнародні конвенції з інтелектуальної власності

Основна література [1, 10], додаткова література [12, 13].

Питання для обговорення та завдання

1. Що таке інтелектуальна власність у Вашому розумінні?
2. Дайте офіційне визначення інтелектуальної власності.
3. Яким чином захищалися об'єкти інтелектуальної власності у стародавні часи?
4. Як розвивався захист інтелектуальної власності в європейських країнах?
5. Як розвивався захист інтелектуальної власності в Україні?
6. Яку назву і основні положення мав перший патентний закон?
7. Охарактеризуйте Статут королеви Анни.
8. Які є основні положення Парижської конвенції 1883 року?
9. Які є основні положення Бернської конвенції 1886 року?
10. Які є основні положення Стокгольмської конвенції 1967 року?

**Семінар 2. Тема «Міжнародні конвенції про інтелектуальну власність.
Парижська конвенція про промислову власність. Бернська конвенція про
охорону літературних і художніх творів»**

План заняття

1. Парижська конвенція про промислову власність та її основні положення.
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів та її основні положення.
3. Всесвітня (Женевська) конвенція про авторські права 1952 р.
4. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм 1971 р.
5. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники 1974 р.

Основна література [10], додаткова література [13, 15, 16].

Питання для обговорення та завдання

1. Коли було прийнято Парижську конвенцію про промислову власність?
2. Якими є основні положення Парижської конвенції про промислову власність?
3. Коли було прийнято Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів?
4. Якими є основні положення Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів?
5. Які основні положення Всесвітньої (Женевської) конвенції про авторські права 1952
6. Охарактеризуйте Римську конвенцію про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм 1971 р.
7. Дайте характеристику положенням Брюссельської конвенції про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники 1974 р.

Семінар 3. Тема «Авторське право на збірники та інші складові твори, похідні твори. Колективні твори, аудіовізуальні твори. Об'єкти, на які авторське право не поширюється. Авторське право на твір, створений за договором найму. Основні види творів науки, літератури і мистецтва, що охороняються авторським правом»

План заняття

1. Твори науки, літератури і мистецтва, що охороняються авторським правом.
2. Об'єкти, на які авторське право не поширюється.
3. Порядок встановлення авторського права на збірники.
4. Порядок набуття авторського права на твори, створені за договором найму.
5. Особливості авторського права на колективні твори.
6. Особливості авторського права на аудіовізуальні твори.

Основна література [1-3], додаткова література [12, 16-18].

Питання для обговорення та завдання

1. Які твори науки, літератури і мистецтва охороняються авторським правом? Перелічіть їх.
2. Перелічіть об'єкти, на які авторське право не поширюється.
3. Охарактеризуйте порядок користування авторським твором без отримання дозволу автора.
4. В яких випадках можна користуватися авторським твором без отримання згоди автора?
5. Який існує порядок встановлення авторського права на збірники?
6. Яким чином можуть бути врегульовані відносини між співавторами?
7. Який порядок набуття авторського права встановлений законом для творів, створених за договором найму?
8. Які закон встановлює особливості авторського права на колективні твори?
9. Охарактеризуйте особливості авторського права на аудіовізуальні твори.

Семінар 4. Тема «Юридичні особи як суб'єкти авторського права. Роботодавець як суб'єкт авторського права. Співавторство. Види співавторства. Право власності на матеріальний носій і авторське право»

План заняття

1. Юридичні особи, як суб'єкти авторського права.
2. Порядок набуття авторських прав юридичними особами.
3. Особливості роботодавця як суб'єкта авторського права.
4. Види співавторства, передбачені законодавством України.
5. Порядок регулювання співавторства.
6. Співвідношення права власності на матеріальний носій і авторського права.

Основна література [2, 3], додаткова література [15-18].

Питання для обговорення та завдання

1. Надайте характеристику юридичним особам, як суб'єктам авторського права. Які відмінності є порівняно з фізичними особами?
2. Яким чином юридичні особи набувають авторські права?
3. Які права є у роботодавця як суб'єкта авторського права?
4. Яким чином оформлюються відносини між роботодавцем і виконавцем (працівником) щодо об'єкту авторського права?
5. Що таке службовий твір?
6. Які види співавторства, передбачені законодавством України?
7. Яким чином регулюються відносини між співавторами?
8. Як співвідносяться між собою право власності на матеріальний носій і авторське право?
9. Наведіть приклади щодо співвідношення права власності на матеріальний носій і авторського права.
10. Наведіть приклади видів співавторства.

Семінар 5. Тема «Порушення авторського права і суміжних прав. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав. Способи цивільно-правового захисту авторського і суміжних прав. Відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав»

План заняття

1. Види порушення авторського та суміжних прав.
2. Поняття «контрафактної продукції».
3. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторських прав.
4. Види захисту авторського права і суміжних прав?
5. Види відповідальності за порушення авторського права та суміжних прав.

Основна література [2, 3], додаткова література [15-18].

Питання для обговорення та завдання

1. Які є види порушення авторського та суміжних прав?
2. Що таке плагіат?
3. Що таке «піратство»?
4. Що таке «контрафактна продукція»?
5. Якими способами можна захистити авторське та суміжні права?
6. Які є види відповідальності за порушення авторського права та суміжних прав?
7. Охарактеризуйте кримінальну відповідальність в сфері інтелектуальної власності.
8. Охарактеризуйте цивільну відповідальність в сфері інтелектуальної власності.
9. Яким чином забезпечується позов у справах про порушення авторських прав?
10. Як визначається сума збитків, завданих автору порушенням його прав?

Семінар 6. Тема «Право на подання заявки. Заявка та її склад. Національний і конвенційний пріоритет. Розгляд заявки. Формальна експертиза заявки і експертиза заявки по суті. Рішення по результатам розгляду заявки. Реєстрація і видача патенту»

План заняття

1. Нормативне регулювання подання заявки на патент.
2. Реквізити заявки на патент.
3. Поняття і види пріоритету.
4. Порядок і строки розгляду заявки на патент.
5. Види експертиз заявки на патент.
6. Поняття патенту.
7. Порядок видачі патенту на винахід в Україні.
8. Порядок оскарження рішення Укрпатенту.

Основна література [2, 4, 5], додаткова література [12-14, 17, 18].

Питання для обговорення та завдання

1. Якими нормативно-правовими документами регулюється порядок подання заявки та видачі патентів на об'єкти промислової інтелектуальної власності?
2. Хто має право на подання заявки?
3. Що повинно міститися у заявці, відповідно до об'єкту патентування?
4. Що таке пріоритет?
5. Які є види пріоритетів?
6. Яким чином і у які строки відбувається розгляд заявки?
7. Що таке формальна експертиза заявки?
8. Що таке експертиза заявки по суті?
9. Що таке патент?
10. Які є види патентів в Україні?
11. Які правила видачі патенту існують в Україні?
12. Яким чином можна оскаржити рішення Укрпатенту?

Семінар 7. Тема «Авторські договори, поняття і види. Типові авторські договори. Примірні авторські договори. Ліцензійні договори на використання наукових, літературних і художніх творів»

План заняття

1. Поняття авторського договору.
2. Види авторських договорів.
3. Типові і примірні авторські договори.
4. Ліцензія на використання об'єкту авторського права.
5. Поняття ліцензійного договору.
6. Види ліцензій і ліцензійних договорів на використання об'єкта авторського права.

Основна література [2, 3], додаткова література [17, 18].

Питання для обговорення та завдання

1. Що таке авторський договір?
2. Які є види авторських договорів?
3. Що таке типові авторські договори?
4. Охарактеризуйте примірні авторські договори.
5. Що таке ліцензія на використання об'єкта авторського права?
6. Які є види ліцензій на використання об'єктів авторського права?
7. Що таке ліцензійний договір?
8. Які мають бути передбачені істотні умови ліцензійного договору?
9. Які є види ліцензій та ліцензійних договорів на використання об'єкта авторського права?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Конституція України, прийнята законом України від 28.06.1996 р., № 254/96 – ВР.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV.
3. Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 23.12.1993 р. № 3792-XII // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15.12.1993 р., № 3688-XII // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.
5. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15.12.1993 р., № 3787-XII // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.

Додаткова література:

6. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 23.12.1993 р., № 3789-XII // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.
7. Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” від 16.06.1999 р., № 752-XIV // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.
8. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 05.11.1997 р., № 621/97-ВР // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.
9. Закон України «[Про охорону прав на сорти рослин](#)» від 21.04.1993 р., № 3116-XII // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – режим доступу: www.rada.gov.ua.
10. www.library-odeku.16mb.com
11. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. - К., 2005.
12. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності. - К., 2004.
13. Інтелектуальна власність. Навчальний посібник / За ред. П.М. Цибульова. – К: УкрІНТЕУ, 2006. – 276 с.
14. Макода В. Є. Правова охорона промислових зразків. - К., 2000.
15. Мікульонок І. О. Основи інтелектуальної власності. - К., 2005.
16. Право інтелектуальної власності: Підручник / За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. - К., 2002.
17. Цивільне право України. За ред. Я.М.Шевченка. - т. 1. - К. –

«Видавничий дім Ін Юре». - 2004. - 518 с.

18. Цивільне право України. За ред. Я.М.Шевченка. - т. 2. - К. – «Видавничий дім Ін Юре». - 2004. - 406 с.

Інформаційні ресурси та інтернет джерела

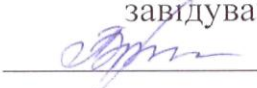
1. Електронна бібліотека ОДЕКУ: www.library-odeku.16mb.com
2. Репозитарій ОДЕКУ: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/>
3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL:www.rada.gov.ua .
4. Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua/>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять з навчальної дисципліни
«ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ, ПАТЕНТОЗНАВСТВО ТА
АВТОРСЬКЕ ПРАВО
для студентів денної та заочної форми навчання
рівень вищої освіти - магістр

спеціальності 101 «Екологія»

Затверджено
на засіданні групи
забезпечення спеціальності
101 «Екологія»
протокол № 4 від 22.12. 2023 р.
Голова групи Чугай А.В.

Затверджено
на засіданні кафедри екологічного права
і контролю
протокол № 5 від 15.12. 2023 р.
завідувач кафедрою
 О.А.Бургаз